

Vakka-Suomen Vesi liikelaitos

Asia: Laitilan kaupungin oikaisuvaatimus Vakka-Suomen Vesi liikelaitokselle johtokunnan kokouksen 21.8.2025 päätöksestä § 22

Asiassa on pyydetty lausuntoa yhdenmukaisista laskutusperusteista oikaisuvaatimusta varten. Lähtötietoina on toimitettu itse oikaisuvaatimus, päätöspöytäkirja johtokunnan kokouksesta, Laitilan kaupungin kaupunginjohtajan ilmoitus erimielisyydestä Uudenkaupungin kaupungille 19.8.2025, Uudenkaupungin kaupunginhallituksen vastaus Laitilan kaupungin tiedusteluun 12.5.2025, Uudenkaupungin ja Laitilan kaupunkien jäteveden viemärintipalvelutuotannon yhteistyösopimus ja yhdysvesijohdon rakentamis- ja käyttösopimus 6.10.2006.

Oikaisuvaatimuksen kohteena olevassa päätöksessä johtokunta on päättänyt, että jätevesien puhdistuspalvelun hinnoittelu on jatkossa aiheuttamisperusteista ja vuoden 2026 talousarvio laaditaan sen mukaisesti. Oikaisuvaatimuksessa on vaadittu päätöksen kumoamista, jotta sen perusteella ei valmistella sopimuksen vastaista hinnoitteluperustetta. Oikaisuvaatimuksen mukaan hinnoitteluperusteena ei voi olla erilaiset kuutiohinnat eri jäsenkuntien vesihuoltolaitoksille ja siinä on selostettu, että erilaiset hinnoitteluperusteet eri jäsenkuntien vesihuoltolaitoksille johtavat Uudenkaupungin ja Laitilan kaupungin jäteveden viemärintipalvelutuotannon yhteistyösopimuksen rikkomiseen. Oikaisuvaatimuksen mukaan yhdenmukaiset laskutusperusteet tarkoittavat sitä, että jätevesikuutiosta veloittava hinta on osapuolille sama. Oikaisuvaatimuksen mukaan sopimus ei mahdollista sitä, että Vakka-Suomen Vesi liikelaitos laskuttaa siihen liittyneitä vesihuoltolaitoksia samoista yksiköistä erilaisilla hinnoilla.

Uudenkaupungin ja Laitilan kaupunkien jäteveden viemärintipalvelutuotannon yhteistyösopimus ja yhdysvesijohdon rakentamis- ja käyttösopimuksessa 6.10.2006 on kohdassa 10 sovittu, että sopimusmuutokset on tehtävä kirjallisesti ja että muutos tulee voimaan sovitulla tavalla, kun sopimusosapuolten valtuustot ovat sen hyväksyneet. Sopimusta on siten mahdollista muuttaa sopimuksessa sovitulla tavalla. Jäteveden viemärintipalvelutuotannon yhteistyösopimuksen kohdassa 6.2 Palveluidenhinnoittelu ja laskutus on sovittu siitä, että liikelaitos kattaa toiminnan käyttö- ja muut kustannukset sekä investoinnit tulorahoituksella pitkällä aikavälillä. Jäteveden viemärintipalveluiden hinnoittelu perustuu vesihuoltolain mukaiseen omakustannushintaan, joka sisältää palvelun tuottamisesta aiheutuvat välittömät kustannukset, hallinnon tarpeelliset yleiskustannukset ja pääomakustannukset sekä enintään kohtuullisen tuoton. Pääomakustannukset sisältävät suunnitelmien mukaiset poistot. Laskutusperusteet ovat yhdenmukaiset. Liikelaitoksen johtokunta vahvistaa yleiset hinnoitteluperusteet hyväksyessään talousarvion.

Jäteveden viemärintipalvelutuotannon yhteistyösopimuksessa on sovittu, että kustannusten jakamisessa ja maksujen määräytymisessä noudatetaan yhdenmukaista laskutusperustetta. Tarkoituksena on kattaa kustannukset ja investoinnit tulorahoituksella, joka perustuu vesihuoltolain mukaiseen omakustannushintaan. Vesihuoltolaissa ei ole määritelty omakustannushintaa, mutta sen pykälissä 18 ja 19 määrätään maksuista ja niiden yleisistä perusteista. Vesihuoltolain 19.1 §:ssä

todetaan mm. se, että käyttömaksua peritään poisjohdettavan jäteveden määrän ja laadun perusteella. Tarkoituksena on kattaa käsittelystä aiheutuvia kustannuksia.

Näkemykseni mukaan sopimuksessa sovittu yhdenmukainen laskutusperuste ei tarkoita samaa kuutiohintaa. Yhdenmukaisella laskutusperusteella tarkoitetaan sitä, että kaikille sopijaosapuolille sovelletaan samoja laskentaperusteita ja menettelytapoja kustannusten kohdistamisessa. Yhdenmukaisuus koskee laskennan periaatteita ja menetelmiä, ei lopputuloksena syntyvää yksikköhintaa. Väite siitä, että yhdenmukaiset laskutusperusteet tarkoittavat sitä, että jätevesikuutiosta veloittettava hinta on osapuolille sama, on virheellinen. Jos osapuolten jäteveden määrä tai kuormitus eroaa, myös laskennallinen kuutiohintaa voi erota, vaikka itse laskentaperuste on identtinen. Näin ollen laskutusperusteen lopputuloksena syntyvä ero yksikköhinnoissa ei itsessään tee päätöksestä virheellistä tai epätasa-arvoista.

Sekä vesihuoltolain että ympäristöoikeuden näkökulmasta aiheuttamisperiaate on vakiintunut ja hyväksytty tapa kohdistaa kustannuksia. Tämä periaate on oikeudenmukainen, koska kukin osapuoli maksaa oman todellisen kuormituksensa mukaisesti. Jos kaikille määrättäisiin sama kuutiohintaa riippumatta kuormituksesta, se olisi tosiasiaa ristiriidassa yhdenmukaisen laskutusperiaatteen kanssa, koska tällöin toinen osapuolista voisi joutua maksamaan muiden aiheuttamia kustannuksia. Jos päätös kumottaisiin ja sitä muutettaisiin niin, että molemmilla osapuolilla olisi sama kuutiohintaa, toinen osapuolista subventois muiden kustannuksia, mikä puolestaan olisi epätasaapuolista eikä siten vastaisi sopimuksen lähtökohtia. Tällainen tulkinta johtaisi tilanteeseen, jossa vähän kuormittava osapuoli maksaisi suhteettomasti enemmän ja paljon kuormittava osapuoli hyötyisi perusteettomasti.

Oikaisuvaatimuksessa esitetty väite siitä, että sovelletussa kuutioperusteisessa hinnoittelussa tulee huomioida myös ns. aiheuttamisperiaate, sillä jokaisen jäsenkunnan vesihuoltolaitos vastaa vedenpuhdistamiskustannuksista tuottamiensa jätevesimäärien suhteessa, ei ole täysin totta. Yllä todettu johtuu siitä, että kuutioperusteinen hinnoittelu tarkoittaa, että kustannukset jaetaan ainoastaan syntyneiden jätevesimäärien mukaan. Tämä malli huomioi osittain aiheuttamisperiaatteen, koska se kohdistaa kustannuksia suhteessa vesimäärään. Ajatuksena on tällöin se, että mitä enemmän jätevesiä tuotetaan, sitä enemmän maksetaan. Kyse on kuitenkin vain osittaisesta aiheuttamisperiaatteen soveltamisesta. Ongelmana mallissa on, että jäteveden määrän lisäksi myös sen laatu (esim. BHK7, fosfori, typpi, rasvat) vaikuttaa kustannuksiin, koska esimerkiksi korkeat orgaanisen aineen, typen tai fosforin pitoisuudet lisäävät kemikaali- ja energiankulutusta ja puolestaan rasva- ja sakkaepäpuhtaudet voivat lisätä huolto- ja ylläpitokuluja. Näin ollen vaikka kaksi kaupunkia tuottaa saman vesimäärän mutta eri kuormituksen, todelliset kustannukset voivat erota merkittävästi. Jos laskutus perustuu vain vesimäärään, mutta kuormitukset eroavat toisistaan, syntyy tilanne, jossa vähän kuormittava osapuoli maksaa suhteessa liikaa, paljon kuormittava osapuoli maksaa suhteessa liian vähän. Vesimäärän perustuva hinnoittelu kuvaa siten vain osaa kustannusten aiheuttamisesta.

Yhdenvertaisen laskutusperiaatteen kannalta pelkkä kuutioperuste ei ole riittävä sellaisessa tilanteessa, jossa kuormitukset eroavat toisistaan eikä se siten ole täysin yhdenvertaista, koska kustannukset eivät jakaudu todellisen aiheuttamisen mukaisesti ja näin ollen kustannusten jako vääristyy. Tästä seuraa, että pelkkä vesimäärään perustuva hinnoittelu ei voi turvata kustannusten oikeudenmukaista jakautumista. Tilanteessa, jossa kuormitukset eroavat toisistaan ei ole oikaisuvaatimuksessa väitetyllä tavalla kyse

siitä, että samoista yksiköistä veloitettaisiin erilaisilla hinnoilla, vaan siitä, että vesimäärän lisäksi huomioidaan jäteveden laatu. Kun kuormitukset eroavat toisistaan ei myöskään ole kysymys samanlaisista jätevesikuutioyksiköistä, koska jätevesikuution käsittely ei ole saman hintaista johtuen edellä selostetusta kuormituksen vaikutuksesta jätevesikuution käsittelyn hintaan. Yhdenvertaisuus ei tarkoita sitä, että kaikilla on sama yksikköhinta, vaan että samanlaisessa asemassa olevia kohdellaan samalla tavalla.

Todellisen yhdenvertaisuuden ja vesihuoltolain hengen mukaisesti laskentamallin tulisi ottaa huomioon sekä määrä että laatu, jotta kukin osapuoli maksaa kustannuksia oman todellisen kuormituksensa mukaisesti. Lisäksi aiheuttamisperiaatteen mukaisesti ja sen varmistamiseksi, että kustannukset kokonaisuudessaan kohdetuvat oikeudenmukaisesti sopijapuolille, asiassa voidaan erotella esimerkiksi kiinteät kustannukset, jäteveden siirtokustannukset ja jäteveden puhdistamisen käsittelykustannukset. Aiheuttamisperusteinen laskutus voi perustua erilaisiin tekijöihin, joita ovat muun muassa käsitellyn jäteveden määrä (m³), jäteveden laatu ja verkoston käyttö ja kuormitushuiput. Tyypillistä on, että tällaisissa laskentamalleissa käytetään valittujen tekijöiden osalta vuoden tai useamman vuoden mittausten keskiarvoja tasoittamaan ajallista vaihtelua. Näille kaikille voidaan laatia erilliset laskentamallit, jotka ovat kaikille samat ja yhdenmukaiset. Yhdenmukaisen laskutusperusteen ja aiheuttamisperiaatteen yhdistelmä on looginen ja oikeudellisesti perusteltu, vaikka itse yksikköhinta ei ole identtinen. Olennaista sopimuksen näkökulmasta on se, että laskutusperustetta sovelletaan samalla tavalla kaikkiin osapuoliin ja on siten yhdenmukainen.

Sovellettaessa samaa laskentamallia kaikille sopijaosapuolille varmistetaan, että laskutus on yhdenmukaista, vaikka lopullinen yksikköhinta (€/m³) saattaakin poiketa osapuolten välillä johtuen erilaisesta kuormituksesta ja kustannusten aiheuttamisesta. Aiheuttamisperusteinen laskutusmalli kohtelee kaikkia osapuolia yhdenvertaisesti, laskutusperuste on identtinen ja kaikille osapuolille sama eli yhdenmukainen, mutta mahdollistaa silti kustannusten jakautumisen todellista kuormitusta vastaavalla tavalla. Näin ollen se vastaa sopimusta, jossa on sovittu mm. siitä, että hinnan tulee sisältää palvelun tuottamisesta aiheutuvat välittömät kustannukset.

Maria Arjonen
tj., juristi, OTM
luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja

Laki ja Vesi Oy Turku

Yhteystiedot:
maria.arjonen@lakijavesi.fi
0400 762 016